

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, Izvzemši pondeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 22.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/l. — Telefon št. 213

Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

Upravništvo: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

Italija, vrni nam naše šole!

Trst, 28. oktobra.

Do sedaj smo bili navajeni na brezbriznost naših bratov v Jugoslaviji za naše tukajšnje trpljenje. Zatorej si morete misliti, da nas prebujene iz one pregrešne in za nas tako usodne mladosti, ki ga je povzročila najnovejša »genialna« poteza fašistovskih komedijantov, navdaja z novim pogumom in vero v boljšo bodočnost.

In čez noč se je zgodilo nekaj nepričakovane. Vlada je preključila oni znameniti ukaz o dvojezičnosti časopisov. Ta ukrep je bil tako gorostasen in vključ vseh naših tragik naravnost smešen. Brez dvoma je fašizmu samemu prizadejal več škode kakor nam. Po nekaj dnevih prekliche ona »močna« Mussolinijeva vlada takšen ukrep, ki je bil izdan z vso fašistovsko »strogostjo«.

Kaj se je zgodilo? Kako je to mogoče, da se je celo v Italiji vseumetničen fašizem zbal svojih neumnosti ter napravil tako očividni umik? Odgovor na to vprašanje bi utegnil biti preveč kompliciran in zapleten, zato ga rajši opustim, pač pa je naša dolžnost, da opozorimo naš narod na nevarnost tega umika.

Najprej si moramo vtisniti v spomin, da je bil ukrep proti časopisom posledica ukinjenja slovenskih osnovnih šol v našem Primorju. Ona »bistra« misel je izšla brzokone iz glave videnskega prefekta Pisentija, ki je v Rimu vprašal za svet, predno je prišlo do zloglasnega ukaza. In ko je Rim dal svoje privoljenje, tedaj sta brž za njim vrgla v svet isti ukrep tržaški in puljski prefekt. Izključeno je namreč, da bi bili prefekti sami na svojo roko kaj tako važnega ukrenili, dasiravno jim je zelo podobno. Ne smemo pa pozabiti, da ima Mussolini svoje ljudi na vrhvi in da se ga vsi silovito boje. Odtod torej ona prevladnost.

Tajnik stranke je postal tržaški poslanec Giunta, oni ki je zažgal Narodni dom v Trstu. Še pred kratkim je nekje v nekem svojem govoru zopet enkrat ponovil ono znano svojo pesem: da se njegova politična kariera začneja s položim Narodnega doma v Trstu. Kaj nam je italijanskim Jugoslovenom pričakovati od vladne stranke in torej od vlade same, če pa stoji na tako važnem mestu tako surov, politično nesposoben človek, ki nas fanatično sovraži in ki ne zna niti najmanj zatajiti svojih krvoločnih težnji? Precej verjetno, da je on dal ono znamenito privoljenje, ki ga Mussolini sedaj preklicuje.

Tajnik fašistovske stranke Giunta je zli duh naših krajev in ni nobenega dvoma, da bo uporabil ves svoj vpliv, da ne bomo prišli do mirnega življenja. Zatorej nas ta začasni umik fašistovske vlade navdaja z bojaznijo, da imajo naši sovragi pripravljene nove kole za nas ter nas bodo še vnaprej tepli. O tem si ne smemo delati najmanjših prevar.

Predvsem pa ne smemo izgubiti izpred oči šolskega vprašanja, ki je vendar glavno. Zakaj ona odredba o dvojezičnosti časopisov je bila tako gorostasna, da smo takoli občutili, kako je nevzdržljiva, če se le količkaj pobriga za to sramotno zadevo vnanji svet. Toda šolsko vprašanje je še vedno naša odprta rana, ki ras žge do kosti.

Znameniti Gentilijev zakon je izšel v uradnem listu in po tem zakonu v par letih ne bomo imeli več niti ene slovenske ali hrvaške šole. O tem ni torej nobenega dvoma, da če ta zakon obvelja, smo nazadovali za šestdeset let. To pa je treba preprečiti za vsako ceno. Ne smemo in ne smemo se udati v tem vprašanju. Ono hvaljevalno in za nas tako poživljajoče gibanje v Sloveniji in Jugoslaviji za naše najprimitivnejše manjšinske pravice ne sme zaspiti. Poskusiti je treba vsa pola in vsa sredstva, da se šolski zakon izpremeni in da nam Italija vrne naše ljudske šole. Saj če nam puste to, kar smo do sedaj imeli, je tako bore malo, da se nam je zjokati, če pomislimo, kako skromne so naše zahteve. Kadar koli se spomnimo onih izvrstnih šol v Jugoslaviji in slinega kulturnega napredka v osvobodeni domovini, tedaj še-le spoznamo svojo revščino.

Toda z jadikovanjem ni nič pomagano. Vztrajati je treba na postojankah do zadnjega trenutka. In tu v Italiji je vsak naš kulturni delavec kakor vojščak v frontnem ognju. Kdor pri nas javno dekuje za svoj narod in svoje ljudstvo, ta je zares trpin. Društveno življenje, šol-

Ekspozice češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša.

Mala antanta in Madžarska. — Razmere v Nemčiji. — Reparačijski problem.

Praga, 30. oktobra. Češkosl. tisk. ur.) Na današnji seji poslanske zbornice je podal minister zunanjih del dr. Beneš obširen ekspozice o zunanje-političnem položaju.

Bavil se je podrobno z uspehi svojega julijskega potovanja v London in Pariz in je govoril nato o konferenci Male antante v Sinaji. Na tej konferenci so se zedinile države Male antante napram Madžarski na politiko rekonstrukcije in sodelovanja, ki se pa seveda lahko izvaja le pod pogojem, da dopuščajo to notranje prilike Madžarske. Češkoslovaška, Jugoslovenska in romunska vlada so se zedinile o gospodarskih in političnih pogojih, pod katerimi bi bilo mogoče podpreti Madžarsko s posojilom. Na podlagi tega sporazuma v Sinaji se je naprej pogajalo, ter se je v večini vprašanih dosegel sporazum. Rekonstrukcija Madžarske naj se izvede od Društva narodov skupno z reparačijsko komisijo.

Potem ko je minister obrazložil uspehe svojega potovanja v Italijo, je nadaljeval: Naše zunanje politike se naravno tiče direktno in indirektno sedanje stanje reparačijskega problema in dogodki v Nemčiji. Gospodarske, finančne in politične razmere v Nemčiji so postale tako zamotane, da tvori danes nemški problem glavno vprašanje mednarodne evropske in svetovne politike. Mi ostanemo napram temu položaju nevtralni, izpolnjujoč napram Nemčiji vse obveznosti mirovne pogodbe. Mi se tudi v nadaljnje dogodke Nemčije ne bomo vmešavali, naj dobijo kakoršenkoli značaj. Mi zahtevamo samo to, da se nikakršna akcija ne dotakne naših mej, interesov in pravic, in da tudi ne prekorači mej sosednjih držav, posebno Avstrije, na katero smo vezani po ženevski mirovni pogodbi. Centralna oblast Nemčije izgublja vedno bolj na integriteti in vplivu, vendar pa bo težko v kratkem času prišlo do večjih političnih in socialnih prevratov, ki tangirajo eksistenco

Reško vprašanje.

Vzpostavitev železniškega prometa med Jugoslavijo in Reko. — Zveza Reke z Italijo.

Rim, 30. oktobra. (B) Jugoslovenska vlada je obvestila italijansko ministarstvo zunanjih del, da je dala vse potrebne odredbe za vzpostavitev prometa na progi Reka — Brajdica. V službenih krogih se smatra ta ukrep beografske vlade kot prvi korak k definitivnem sporazumu v reškem vprašanju. Italijanski odpravnik poslov v Beogradu g. Summonte je bil pozvan v Rim, da poroča vladi o posameznih točkah pogajanj v reškem vprašanju.

stvo, politika, to so vse stvari, ki so zvezane z največjimi nevarnostmi za ona, ki so pri tem udeleženi. In glede tega se mi še vedno zdi, da nimajo naši bratje v Jugoslaviji prave predstave.

Preklic dvojezičnosti za naše časopise je bil sprejet tu pri nas, in tam v Jugoslaviji brez dvoma tudi, z velikim zadoščenjem. Pa kakor rečeno, je s tem odpravljena le zadnja krivica in ne najhujša. Ali naj se sprijaznimo z mislijo, da se za vedno odrečemo svojim osnovnim šolam?? Komentar k Gentilijevemu zakonu nam prav jasno pove, da najpogostejše v štirih letih izginejo slovenske šole. Tista določila o pouku slovenskega ali hrvaškega jezika kot stranskem predmetu nima za nas nikakega pomena. Evo primera: V nekem istrskem šolskem okraju je nadzornik že izdelal načrte za šolske urnike. Po teh urnikih je učni jezik italijanski, pouk pomnožen, tako da ima že prvo šolsko leto 24 ur na teden pouka. Vsed tega je bilo treba odpraviti prosti četrti, ko bi se v glavnem imelo poučevati materinski jezik. Po tem urniku se učne ure na teden za otroke zelo pomnože. Vsakdo pa ve, da so otroci na deželi potrebni pri delu doma in na polju in niti misliti ni, da se bodo hoteli stariši odreči temu. In kaj se bo zgodilo? otroci bodo izostajali baš pri slovenskih urah, ker bodo stariši že vnapre gotovi, da se jim za to nič ne zgodi. Posebno če pomislimo, da bo slovenski ali hrvaški jezik neobvezen predmet. Več ali manj se bo »reformir« tudi drugod na ta način izvajala.

enotne države in njenega sedanjega režima. Mi ne želimo nikakega kaosa v Nemčiji, ravnotako ne, kakor tega nismo bili želeli v Avstriji in na Madžarskem.

Minister je govoril nato o reparačijskem problemu in je izjavil, da se mora angleško-francoska formula o medzvezniških dolgovih smatrati kot podlaga vsakega nadaljnjega reparačijskega načrta. Nadalje je treba med zavzniki pripraviti načrt, ki bi Nemčiji po kratkem moratoriju omogočil, da prične z izpolnjevanjem skupno dogovorjenega plačilnega načrta. Težko je misliti, da bi se to moglo posrečiti brez čimprejšnjega sodelovanja Zedinjenih držav, vsaj trajalo bi to zelo dolgo. Končno je povdaril minister, da bo češkoslovaška republika tudi nadalje zasledovala politiko miru v smislu načel Društva narodov.

Iz Češkoslovaške.

Praga, 30. oktobra. (Češkoslov. dop. urad.) Na včerajšnji seji poslanske zbornice je bil razdeljen načrt finančnega zakona, v katerem je določen državni proračun in proračun državnih investicij za leto 1924. Načrt določa celokupne državne izdatke za leto 1924, s 16.993.976.905 kron. Državni dohodki za 1924. so proračunani na 16.391.293.541 kron. Skupni deficit znaša 602.683.314 kron.

Iz Poljske.

Varšava, 30. oktobra. (B) Novi zunanji minister g. Roman Divski je prevzel službene posle. Poljslužbeni organ »Varšavska Gazeta« javlja, da je vlada prejela od velike industrije iz Slezije akontacijo v znesku 50.000 frankov v zlatu, na račun davka na imovino. Polovica te vsote bo plačana v gotovini, druga polovica pa v menicah. Razven tega se je vladi posrečilo pripraviti lastnike rudnikov do privolitve, da ne bodo plačevali davka v papirnatih markah, temveč v naturi, oziroma v premogu.

Svečani pogreb Stojana Protića.

Beograd, 30. oktobra. (B) Danes se je na svečan način izvršil pogreb bivšega predsednika vlade g. Stojana Protića. Pogreba se je udeležila celokupna vlada. Pri saborni cerkvi so krsto nesli v cerkev člani vlade z g. Pašićem. Po izhodu iz cerkve, se je g. Pašić odpeljal z avtomobilom na svoj dom, ostali člani vlade pa so šli s svečano povorko za mrtvaškim vozom.

Pred saborno cerkvijo je govoril g. Ljuba Jovanović, ki je omenjal celokupno delovanje pokojnega Stojana Protića in pozval prisotne, da ohranijo spomin v njegovo vztrajno in patrijotsko delovanje. Nato je govoril v imenu vlade g. Miša Trihunović, v imenu osebnih prijateljev pa dr. Dragoljub Arandjelović, ki je v kratkih potezah orisal življenje pokojnega, navajajoč, da je v njem država, stranka in novinarstvo zelo mnogo izgubilo. Na Terazijah je govoril radikalni poslanec g. Boža Maksimović, ki se je v imenu radikalnega kluba poslovil od pokojnika. Nato je na istem mestu govoril predsednik beograjske občine g. Marjanović. V imenu republikanske stranke je govoril na Terazijah odvetnik Todorović, ki je izjavil, da mu nalaga dolžnost, da izreče priznanje svojemu velikemu nasprotniku, a istočasno velikemu človeku in državljanu, radikalnemu Stojanu Protiću. Nato je govoril v imenu jugoslovenskega novinarskega združenja g. Radoslav Vesnić.

Na pokopališču so govorili: v imenu vojevodskih radikalov g. Aleksa Čirčić, nato dr. Živan Lukić, docent univerze v imenu dijaškega radikalnega kluba »Slovenski Jug«. V znak priznanja je mono-

polska uprava vpisala pokojnega Protića kot člana dobrotnika novinarskega združenja, dobrotnika združenja vojnih invalidov in za dobrotnika sirot po monopolskih uradnikih. G. Aca Stanojević je istotako dal po 1000 dinarjev novinarskemu in invalidskemu združenju. Pri pogrebu pokojnega Stojana Protića so prisostvovali vsi radikalni poslanci, dočim od demokratov ni bilo nikogar.

Beograd, 30. oktobra. (Z) Včeraj so napravili Protićevo masko in so ob enem fotografirali njegovo truplo.

Beograd, 30. oktobra. (Z) Pokojni Stojan Protić je imel 22 odlikovanj, tako red častne legije francoske republike druge stopnje, bolgarski red za državljanske zasluge s trakom, grški red svetega spasa s trakom, Franc Jožefov red s trakom, španski red Isabele Katoliške s trakom, beli orel z meči II. stopnje, beli orel II, III, in IV. stopnje, red Sv. Save I. s trakom, red Viktorija Emanuela s trakom, papežev red Virtuti et merito s trakom, red Sv. Ane I. stopnje s trakom, Karagorgjevo zvezdo II. stopnje, red Sv. Save II, III, in IV. stopnje, spominsko kolajno iz leta 1912. in 1913. in spominsko kolajno o izvolitvi kralja Petra.

Beograd, 30. oktobra. (Z) Povodom smrti Stojana Protića je prejela njegova rodbina nad dvatisoč sožalnih brzojavk iz raznih krajev kraljevine in to od raznih oseb, društev in korporacij. Med temi brzojavkami se nahaja tudi brzojavka zagrebskega nadškofa dr. Bauerja, potem bivšega vseučiliškega profesorja dr. Gjuraža Surmina in predsednika klerikalne stranke na Hrvatskem.

Kritične razmere v Nemčiji.

Diktatura državne brambe. — Saška vlada odstavljena.

Draždane, 30. oktobra. (D) Situacija se je v zadnjih dnevih zelo poostila. Konflikt Saške z državno vlado je imel za posledico, da je vojaški poveljnik general Müller izdal naslednji proglas: Izvrševaje izvršilno oblast odreja: Dokler ne skliče od državne kancelarija imenovani državni komisar deželne zbornice, se deželni zbor ne sestane. Medtem je imenovala berlinska vlada dr. Heinzeja za državnega komisarja na Saškem ter je s tem očito nastopila proti saškemu kabinetu dr. Zeigerju. Vsak izmed saksonskih ministrov je dobil včeraj naredbeno novo imenovanega državnega komisarja dr. Heinzeja, s katero je odstavljen od službe. Saksonska vlada bo proti temu činu pri državni vladi vložila protest in zahtevala, da se takoj skliče državni zbor. Razen tega se bo urgiral sestanek ministrskih predsednikov vseh dežel. Dr. Heinze je bil vpstavljen z najdalekosežnejšimi pooblastili. Mesto je zasledeno, tako tudi vsi uradi. Obenem je imenoval v poznih urah novo vlado, sestoejo iz meščanskih strank. Ministrski predsednik dr. Zeigner je bil v svojem kabinetu arretiran. Vojaštvo je zasedlo vse važne postojanke. Pri komunističnih in socialističnih organizacijah so bile uvedene obsežne preiskave. Vlada odstavljena predsednika Zeignerja sicer protestira v javnem proglasu, ali efektivna moč je v

rokah novega komisarja. Med delavstvom vraga in se vršijo stalne konference. Gre za to, ali se naj proglasi generalni štrajk. Mesto Dresden kaže povsem revolucionarno lice. Nova oblast je uvedla strogo cenzuro časopisja.

Draždane, 30. oktobra. (W) Nadaljnje poslovanje v posameznih resortih je bilo poverjeno do sestave nove vlade uradnikom.

Draždane, 30. oktobra. (W) Kakor se neuradno doznava, se vrše pogajanja med državnim komisarjem in saksonskimi voditelji strank o sestavi nove vlade. Ako bodo ta pogajanja dovela do cilja, bo sklican deželni zbor, da voli novega ministrskega predsednika. Toda sedaj še manjkajo pogoji za to. Vojaška zasedba deželne zbornice se je izpremenila danes v policijsko.

Draždane, 30. oktobra. (K) V številnih industrijskih obratih se je začel danes delni štrajk v Freitalu in Chemnitzu se stavka. V Bautznu so tudi delavci elektrarn in vodnih naprav ustavili delo. Kljub temu se ne more govoriti o enotni izvedbi stavke na celem Saksonskem. V Dresdenu se državni obrati niso odzvali stavkovnemu pozivu. Tudi listi izhajajo. Delovno državno poveljstvo je prepovedalo vsak poziv na generalno stavko.

Worms, 30. oktobra. (W) Separatisti so sinoči proglasili tukaj rensko republiko.

Finančni odbor.

Beograd, 30. oktobra. (B) Danes dopoldne se je vršila seja fin. odbora narodne skupščine, na kateri je finančni minister g. dr. Stojadinović dal članom odbora ekspozice o proračunu za l. 1923/24. Po ekspoziciji se je odbor razdelil na tri sekcije, katere bodo prevzemale vsaka za sebe po en del proračuna posameznih ministrstev. Sekcije bodo jutri začele s svojim delom, da bi bil proračun čimprej gotov v odboru, da bi ga bilo mogoče predložiti narodni skupščini.

AMNESTIJA.

Beograd, 30. oktobra. (B) Kralj je podpisal ukaz o pomilostitvi, ki bo objavljen v jutrišnjih »Službenih Novinah«, v katerih je natančno ugotovljena skala, po kateri se bodo pomiloščeni izpuščali na svobodo. Ministrstvo pravde je že naredilo spiske v smislu ukaza o pomilostitvi, ki se bo dostavil upravnikom kaznilnic.

AVSTRIJSKI PARLAMENT.

Dunaj, 30. oktobra. (K) Novoizvoljeni narodni svet je sklican na 20. novembra.

† Bonar Law.

London, 30. oktobra. (K) Bonar Law je umrl.

Zmede na Turškem.

Pariz, 30. oktobra. (B) Iz Angore javljajo, da je stranka, ki ima večino proklamirala republiko in izbrala za predsednika Mustafa Kemal pašo.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 30. oktobra. Lepo jesensko vreme bo trajalo naprej. Lahni vetrovi, mestoma jutranja megla.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: »Gospa z morja«. Red A.
Opera: »Poglavci«. Red D.
Kino Matica: »V japonskem mestu ljubizni«.
Kino Tivoli: »Fantom« — II. del.
Kino Ideal: »Žrtev ponosa«.
Kino Ljubli. dvor: »Bohème«.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: lekarna Prochazka na Ljubljanskem trgu. Ustari na Sv. Petra cesti in Jošt v Spodnji Šiški.

Proti italijanskemu nasilju.

PROTESTNO ZBOROVANJE V KRANJU.

V Kranju se je vršil v nedeljo 28. t. m. na javnem trgu protestni shod proti nasilju, ki ga izvršuje italijanska vlada na svojih državljanih jugoslovenskega jezika. Shoda se je udeležilo preko 1000 oseb iz mesta in okolice ne glede na politično pripadnost. Zborovanje je otvoril mestni župan gospod C. Pirč, ki je dal po kratkem uvodu besedo prof. Marinku, kateri je v živih barvah slikal trpljenje in muke, ki so jim izpostavljeni naši rojaki na zasedenem ozemlju. Izraženim protestom proti postopanju italijanske vlade napram našemu življu so se priključili zastopniki Narodno obrambnih društev in sicer Ciril-Metodove podružnice, Jugoslovenske Matice in Slovenske Straže, zastopniki političnih strank JDS, SLS in NRS, zastopniki učiteljstva, Sokola, Orla, Orjuna in dijaštva.

Tako enodušnem nastopu vsega naroda je sledilo čitanje resolucije, ki jo je množica z živahnim pritrjevanjem in vzklíkanjem odobrila.

Resolucija.

Na protestnem shodu v Kranju dne 28. oktobra 1923 l. zbrani narod protestira proti krutemu nasilju, ki ga izvršuje fašistovska italijanska vlada na naših rojakih na Primorskem.

Zlasti protestiramo proti temu, da se v Primorju zapirajo slovenske in hrvaške šole, na doslej slovenskih šolah nastavlja tuje-rodom učiteljstvo in da se skuša mladino že v prvem šolskem letu iztrgati iz src ljubezen do matere jezika.

Izražamo ogorčenje, da je italijanska vlada poskušala na tako brezobzirni način uničiti slovensko časopisje, kakor se je to zgodilo z znano odredbo prefektov Juljske Benečije.

Zahtevamo za naše brate v Juljski Benečiji popolno svobodo kulturnega razvoja temeljni, ker so gorški Slovenci — dasi stoje neomalno na narodnem stališču — lojalni italijanski državljani.

Našo vlado pozivljamo, da se pri vršilih se pogajanjih zavzame za vso odločnostjo za pravice slovenske manjšine, ker je od pravičnega ravnanja Italijanov napram našim rojakom v anektiranem ozemlju v veliki meri odvisno dobro razmerje med obema kraljevinama.

PROTESTNA MANIFESTACIJA V RIBNICI.

Dne 28. t. m. se je zbrala ogromna množica zavednega ljudstva, da na svečan in kulturn način manifestira za neodrešene brate. Protestni shod je bil na iniciativno tukajšnje podružnice Jug. Matice prirejen s soglasjem vse strank in organizacij ter se je vršil ob 11. uri pred deklislo šolo na trgu. Z okusne in pomenu manifestacije primerno okrašene tribune sta govorila zbrani množici dekan A. Skubic in ravnatelj A. Mervič, ki sta orisala v kratkih potezih vse gorje zaslužnih sorojakov.

Ljudstvo se z napeto pozornostjo sledilo izvajanjem govornikov in sprejelo z navdušenjem predlagano resolucijo, ki naj pomaga vzdržati vlado, opozoriti poslanca na njih dolžnost, časopisje in obrambnim organizacijam nalagajoč dolžnost neprestanega dela za slovensko Primorje in za razkrivanje lopovščin nekulturne, fašistovsko navdahnjene Italije.

S himno »Hej Slovani...« je bilo konec prepleti manifestaciji, katere odmev hodi — ven z Italijani od nas, dokler ne bodo Slovani v Italiji enakopravni državljani, ven z italijanskim blagom iz naših trgovin in hiš.

Bojkot verolomnemu, lažnivemu, degeneriranemu potomcu Rima.

Resolucija.

sprejeta na manifestaciji proti italijanskemu nasilju v Ribnici, dne 28. oktobra 1923.

Prebivalstvo Ribnice in okolice, zbrano na protestnem shodu proti nasilstvom Italije nad Jugoslovani Juljske Benečije protestira, zgražajoč se nad podlim barbarstvom prot tem kulturnega naroda nevrednim činom italijanske vlade in poziva našo vlado, da stori v teh težkih trenutkih vse-mogoče v olajšanje neznošnega gorja za-

sužnjenki bratom in sestram, poziva pri tem vse poslanca, naj zastavijo vse svoj upliv, da nastopi naša diplomacija dostojno in vredno našega ugleda v inozemstvu v varstvo trpečih —

Vse narodno-obrambne organizacije in celokupni jugoslovenski tisk, naj zbero vse dokaze nasilstev, vse odredbe proti našemu jeziku in jih predlože vsemu kulturnemu svetu, ki naj spozna, kako zatira laška bahava 2000 letna civilizacija narodne manjšine, ki jim je zajamčen v mednarodnih pogodbah obstoj in kulturni razvoj.

Bratje in sestre zunan naših mej vztrajajte v težkih bojih za obstoj v zavesti, da stojite za Vami celokupni naš narod, ne klonite z duhom v zavesti, da sledi vsaki krivici kazni in da pride tudi za današnje Vaše trinoge dan plačila. Slovensko ljudstvo, ti pa sto! nesrečnikom ob strani, nudi jim vso možno moralno in drugačno pomoč v zavesti, da je njih pogin — Tvoj pogin — njih vstajenje — Tvoje preorojenje. Le tako jih rešiš, da ne klonijo pod silnimi udarci sedanje nemile jim usode.

PROTESTNO ZBOROVANJE V SLOVENSKI BISTRICI.

Kakor po celi Sloveniji se je vršilo v nedeljo 28. t. m. ob pol 12. uri tudi v našem mestecu javno manifestacijsko in protestno zborovanje vseh tukajšnjih političnih in kulturnih društev proti italijanskemu nasilstvu.

Pred otvoritvijo je zapel moški zbor čitalnice v močnejših glasovih »Jadransko morje«. Zborovanje je otvoril z jednatim govorom župan Omerzu. Nato sta imela na zborovalce po večini kmetstvo ljudstvo, odvetnik dr. Schaubach in nadučitelj Karbaš pomenljive govore. Prvi je posebno naglasil laško zahrbtno in strahopetno lžunstvo napram našim slovenskim bratom ob prihodu v slovenske kraje, ki se je pa kmalu nato, ko so se čutili pod svojimi bajoneti že varne, spremenilo v nezaslišan barbarizem. Drugi govornik je označil krivico zasedbo slovenskega ozemlja po Italijanih, ki naj bi si vzeli vzgled pravičnosti po Jugoslovenih, ki niso zasedli niti ped zemlje, kjer bi ne bivali naši krvni bratje. Po zborovanju je prečital odv. koncilijent dr. Drnovšek ostro resolucijo proti barbarizmu postopanju Italijanov napram našim se neodrešenim bratom in ki pozivlja kraljevsko vlado v Beogradu, da nemudoma stori energične korake pri rimski vladi, da prizna Slovincem vsaj najprimitivnejše človeške in nacionalne pravice. Po zborovanju je zapel pevski zbor še »Bože pravde«, nakar so se zborovalci mirno razšli.

PROTESTNI SHOD V MURSKI SOBOTI.

V nedeljo 28. t. m. se je vršil v dvorani hotela Dobrav protestni shod proti nasiljem italijanske uprave na Primorskem. Kar je naših Slovincem v Soboti in njeni okolici so vsi brez izjeme prihiteli na shod, kjer so govorniki vseh strank v kratkih toka krepkih besedah očrtali žalostni položaj naših neodrešenih bratov. Soglasno in z ogorčenjem je shod protestiral proti nečloveškemu nasilju in z oduslavljenjem sprejel predlagano resolucijo. — Take sloge nam bi bilo treba v vseh narodnih zadevah na teh tako žgočih prekmurskih tleh.

Novosti iz Primorske.

— Usodna igra. 22letni Andrej Mužina iz Steverjana in 24letni Peter Beltram iz Bukovice sta zbirala vojno strelivo v Bovcu. Ker je deževalo, sta se podala v gostilno. Mužina se je začel v gostilni igrati z neeksplozivno granato. Beltram, ki je to opazil, mu je hotel granato odvzeti, v tem trenutku pa je eksplodirala. Oba sta lahko ranjena, precej težko ranjen pa je bil 22letni Martin Tavanja, ki se je ta trenutek nahajal v gostilni.

Rešimo Sokolski Tabor!

Iz prosvetnega življenja.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Začetek ob 8. uri zvečer.

Sreda 31. okt. Gospa z morja; gostovanje ga. Marjete Vere, Red A.

Četrtek 1. nov. Smrt majke Jugovića. Izven.

Petek 2. nov. Judit; gostovanje ge. Marjete Vere, Red E.

Sobota 3. nov. Danes bomo tiči. Izv. Nedelja 4. nov. Ob 3. pop. Povodnji mož, mladinska igra, igrajo otroci mestnega liceja; ob 8. zvečer: Gospa z morja. Izven.

Ponedeljek 5. nov. Azazel. Red F.

Opera:

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Sreda 31. okt. Psohlavci. Red D.

Četrtek 1. nov. Rigoletto; gostuje ga. Wesel-Polla. Izven.

Petek 2. nov. Evgenij Onegin. Red A.

Sobota 3. okt. Sevilski brivec; gostuje ga. Wesel-Polla. Red F.

Nedelja 4. nov. Psohlavci. Izven.

Ponedeljek 5. nov. Zaprtó.

LJUBLJANSKA DRAMA.

Henrik Ibsen: Gospa z morja.

Po »Rosmerholmu« je izšla »Gospa z morja«. Od tedaj je preteklo petintrideset let (1888). Sedaj smo doživeli slovenski prevod in prvo uprizoritev. V »Rosmerholmu« je veliki Nordijski ustvaril v grandioznem tipu Rebbeke svojo severno Majdaleno, norveško Sonjo. Dekle z umazano prošlostjo, zločinka, lažljivka in močnika nosil v sebi kal dobroga. Bolest jo očisti in dvigne v vizionarne višine. Prvičkrat se je Ibsen pregrešil proti vsiljeni etiki v prilog umetniške svobode. Rebbeke je personifikacija severa, dežel večnega mraka in neprestanega svetlikanja v nagli lozenci. Ljudje tehi dežel so v oblasti mogočnih, neuganih strasti. Ljubilo s silo seznega viharja, ki ne pozna meje od-

Iza kulisa Orjune.

Moj drugi obračun.

Predzadnja »Orjuna« izjavlja je, da neče više sa mnomo polemisati. Medutim moj prvi »Obračun« naterao ju je, da od te odlinke odustane. Osečala se je primoranom, da čak u obliku službenog komunikea O. O. u četiri pune kolone, odgovara na svaku tačku mog obračuna. Pošto ovo javno obračunavanje interesuje i javnost, pa i »nekoga« ministra n. r. ja ću da nastavim, e da tako ugodim željama mnogih.

Odmah u početku treba da konstatu-jem, da »Orjuni«, odnosno celom O. O. nje uspeo da stvarno pobije moje tvrdnje, ma koliko su se pri tome poslužili jeftinim više advokatskim doskočicama, izmotavanjima, i pogrešnim dedukcijama. I osrednje vešti čitač novina vidi kontradikcije, u koje upa-da »Orjuna«.

U svom prvom komunikeju od 21. o. m. Obasni Odbor kaže, da sam ja bio »eden izmed najdelavnijih članova«, a već u drugom komunikeju od 27. o. m. kaže, da sam bio najnemarniji član Odbora, »ki ni vršil niti prve dolžnosti vsakega odbornika!!« — Ali o tome u trećem obračunu, gde ću dokazati kako se je O. O. sa g. inž. F. Kranjem na čelu, zaboravio i postao otvoren neprijatelj istine! (Ja se prosto čudim svom inače dobrom prijatelju Alešu Potočniku, da ovu Kranjevu kupusariju nije bolje stilizovao i argumentovao.)

Videvši da mi je »Orjuna« posvetila cio poslednji broj (ja sam joj zato blagodarao) pošao bi predaleko kad bi odmah danas na sve potanko replicirao. To ću da učinim kad mi dostane malo slobodna vremena, u više navrata. Sve će malo po malo, da izadje na videlo, na sva pitanja ja ću da temeljito odgovorim; neka se sve zna, i tada neka javnost sudi na čijoj je strani krivica; tako izvrše istinu, da bi ju prikazao za neistinu. Medjutim ako »Orjuna« malo pomiljivije čitamo, jasno vidimo, da sam već u prvom svom obračunu izneo istinu, samo što ona, odnosno O. O. Orjuna, pravi drugčije zaključke, naravski kako im se to najbolje svidja i kako im ide u račun.

Ja ću medjutim nastojati da iznosim pred javnost samo istinu i gola fakta, e da tako pobijem sve tvrdnje Orjune, i dokazim ispravnost i tačnost svojih tvrdnji. Danas ću da u najkraćim crtama kritikujem rad O. O. Orjune za Slovenačku, da dokazem što se radi za kulisa, i da leđa mnogih idealnih ljudi, mnogih ispravnih i oduševljenih nacionalista, izmedju kojih imade mnogo mojih ličnih i najboljih prijatelja.

Kako je Orjuna zamišljena u programu.

I. Orjuna je trebala da bude eminentno borbeno organizacija, koja pod svaku cenu treba da očuva jedinstvenu državu kao uvet stvaranja jedinstvene Nacije. Da bi se očuvala jedinstvenost i celokupnost državn. Orjuna je trebala da organizuje fizičku snagu naše rase, — da bi tu snagu, kad se potreba ukaže, upotreblili za slobodu celokupnog naroda. Drugo, da bi se stvorila jedinstvena Nacija, jedna duša, jedna kultura, Orjuna je imala za zadatak, da organizuje sve duševne vrednosti našeg naroda; da okupi ono što je najbolje, najvrednije i najidealnije u svim strankama, svim društvima i uopšte u svim mestima gde se organizuje narod.

Orjuna je, dakle, imala u zadatak, da izvrši selekciju našeg društva, našeg naroda, i da pomoću te nacionalne elite oblagodi in preporodi ceo naš javni život, — da stvori — jedan jedinstveni narod. Organizacija takovih ljudi bila bi kvasac za sve stranke za celo naše društvo. Takova organizacija bila bi prava nacionalna vlast u zemlji i takovu organizaciju bili su spremni i uvek su spremni da pomažu i svi radikali, kako su to g. ministar predseklik Nikola Pašić i g. predseklik skupštine Ljuba Jovanović meseca juna o. g. obećali dr. Mirku Karolji.

Orjuna u Slovenačkoj.

II. Da vidimo kako je Orjuna započela svoj rad u Slovenačkoj?

Teren za Orjunu bio je u Slovenačkoj vrlo težak in nezgodan. Kod Intelligencije nailazila je na potpuno nerazumevanje i omalovaževanje. Svi slojevi slovenačkog naroda, pak — naprotiv — osećali su živu potrebu jednog ovakvog pokreta, jednog pokreta, koji bi javno i otvoreno propovedao cno što narod u svojoj duši oseća, — da ne zadostuje. Hilda je tip — in tega tipa nismo videli. Tada čas, skušnje in leta prineso kar manjka. In studij. Profesor Arnholm (Kralj) je držal ravnovesje. Zanimljiv in maski in preudaren in kretinjah je ustvaril mirno zaljubljenega učitelja in dobrega povprečnjaka enotno, dosledno in spoštljivo... Izgla je nekak oderski solo.

Zakaj so dali Lyngstranda, vselega in omejenega jetičnika Drenovcu, mi je uganjati. Videlo se je, da se bori s seboj, da ne bi utegnil biti preglasen. In na srečo se je izmuznil. Nalvno prostodušnost je pogodil dobro. Z njim vred je skrbel famozni Ballested za smešni del predstave... Terčica hočejo specializirati za skrivnostne uloge. Izgao se z njegovim sonornim glasom in — talentom. Sibek prevod ima vse polno napak. Nekaj so popravili. »Za njega« je v predstavli postalo zanj itd. S tekstom pa je bila večina nastopajočih v laseh. S svetlobni efekti so delali razne hudomušnosti in sploh bo sodba mogoča končnoveljavo — po reprizi. Za zdaj ne more biti ugodna.

pokreta koji bi probudio latentne sile zdra-vog narodnog organizma slovenačkog.

Kad je Orjuna ušla u narod, u šire slo-veje naroda, ona se je naglo širila i svug-đa je bila lepo pozdravljena. I protivnici njeni nisu bili protivnici ideje, koju je ona propovedala — svi su u dnu svoje duše osećali, da je dobro ono što Orjuna propo-veda i što ona štampa piše. I zbilja, mi nismo imali nikakove idejne polemike sa ničijom štampom. Ideja Orjune je u Slove-načkoj pobedila! To je zasuga javne reči, koju je i moja malenkost skromno zastupa-la. U pet prvih meseci rada napisao sam tridesetak potpisanih idejnih članaka (Mo-lin čitaoce, da me pravilno razume, i da tu konstataciju ne smatraju kao samohvalu.)

Zašto su demokrate ušli u Orjuna?

III. Kad je slovenačka intelligencija vi-dela, da Orjuna postaje faktor, odlučni faktor javnog života Slovenije, bacila se je i ncama i rukama na Orjuna, a osobito slo-venački demokrate. »Neki« ministar (koji je na raspoloženoj i koji će u takovom sta-nju sigurno uvek ostati) šalje okružnice i preporuke svojim ljudima, da ulaze u Or-juna, da ulaze u njene odbore, pa i on sam ulazi, i preko svojih vernih ljudi radi i na-stoji, da ovu idealno zamišljenu organizaci-ju upotrebi u svoje partijske svrhe; u svr-he demokratske partije, koja je izgubila svaku veru kod naroda.

Gospodin ministar dr. Gregor Žerjav

siao bi ovog ili onog svog čoveka g. inž. Ferdinandu Kranju pa bi ga lepo nagovo-rio, da je ova ili ona stvar od tobože ve-likog »nacionalnog« interesa, dok bi u stvari bila od čisto uskog partijskog inte-resa one stranke čije je on nekakav vođa. Zato, ako se ukaže potreba, pružiti ću do-voljno ubedljivih dokaza.

Taj isti ministar n. r. hteo je da u svo-je ruke dobije i list »Orjuna«. Radi obave-štenja, treba da izjavim, da sam ja uvek tražio, da se za Orjuna ističu Orjunaši, koji su rodom Slovenci, i nastojao sam, u ko-liko je to bilo moguće, da mi Srbi i Hr-vati iz ostalih krajeva Kraljevine ostanemo nekako po strani, da ih doduše pomažemo i da tako radimo za pobedu ideje Orjune. Ali prilike su bile takove, da smo morali, radi nerazumevanja intelligencije pa i samih demokrata odustati od tog svog prvog sta-novišta. Za dokaz, da je g. ministar dr. Žer-jav, želeo steći uticaj na list »Orjuna«, i da je g. Kravec stajao s njim u uskoj vezi, neka posluži ovaj, moguće naivan, ali sva-kako interesantan slučaj.

Jednog dana došao je k meni novinar ... Č, zapitao me je, da li sam ja govorio sa g. ministrom Žerjavom, jer da ga je on molio, da dodje u uredništvo »Orjune«. Ja sam mu na to odgovorio, da ja uopšte ne poznari dr. Žerjavu, niti sam ja o tome ikome govorio, a da bi ipak želeo da dodje u uredništvo jedan Slovenac. Kasnije sam doznao, da je kod dr. Žerjava bio sam g. Kravec, koji ja je, u ostalom, posećivao vrlo često, onako »iza ručka, na crnu kafu«, gde bi mu g. ministar dokazivao kako je nacionalna (!) nesreća što je dr. Lukan imenovan za Velikog Župana, jer da se on voza svojim vlastitim (!) automobilom, što se, razume se, koši sa najprimtivnijim »na-cionalnim« interesima! Tu »nacionalnu« nesreću treba lečiti imenovanjem g. dr. Baltića za Velikog Župana! Dr. Baltić, to — to bi bila prava »nacionalna« sreća; jednako kao što bi tada i Nacija napredova-la kad bi mesto dr. Lukana vozio se u tutombilu dr. Baltić itd.

Gosp. Kranjec bi se odmah uverilo ka-ko je naprećka potreba, da tu »nacionalnu« zadaću Orjuna izvrši i da pri tome upo-trebi snagu svoje organizacije, i onda hajde — lupaj i udri po dr. Lukanu.

Jednako tako g. dr. Žerjav, ako ne di-rekto, onda indirekto, preko kog svog ve-rog čoveka, nagovorio bi g. Kranca kako je »nacionalna« nesreća, što je ovaj ili onaj čovek premešten iz jednog mesta u drugo, ili iz jednog ureda u drugi! Eto, ta-ko su stupci »Orjune« bili puni sličnih »na-cionalnih« pitanja!

Kad bi »Orjuna« napala, n. pr. koleg čoveka, koji je u nekakvoj vezi li sro-dstvu sa dr. Žerjavom, tada bi odmah u do-lučnem broju »Orjune« došlo »Istini na lju-

bo itd.«, da je stvar počela biti upravo smešna za jedan ozbiljan list, ako ne že-lostna. Onako, samo radi primera, da spo-menim afera u »Tobačnici tovarni«, pa g. majora Sch... za koga su izjavili osam-naestorica verodostojnih ljudi, da je progla-njao naše ljude za vreme rata itd., ali g. Kravec je to izjavu bacio u koš, jer je, di-rekto ili indirekto, to je konačno sve jedno, došao »veto« g. ministra dr. Žerjava!

(Moj prvi oštri sukob sa g. Ferdinand-om Kranjem nastao je u jednoj sednici na koju su prisustvovali i. gg. dr. Stefan-čič i dr. Cazafura, gde se je govorilo jav-no o šteti koju nam demokrate prave! To-ga se g. Kravec više ne seća, ali ja ću sa-mo da ga na to podsetim i ništa više.)

Kad sam video, ili bolje nanjušio, da se iza mojih leđa nešto radi, pobjoao sam se za Orjuna, jer sam se setio reči zaslužnog patrijote g. dr. Ivana Tavčarja, — koga cenim i poštujem kao pravog nacionalnog borca, ma koliko on za vreme ratnog te-rora, pod silom prilika, poneo »srebrnih trompeta« na austrijsko ratiste —, a koji je uvek kazivao, da se sve, čega se nesrećni dr. Žerjav, pa bilo to samo suho zlato, pretvori u

Nacionalistička stranka — nadstrankarska Orjuna.

IV. Kad je Orjuna ojačala i g. Kranjec stekao popularitet i postao gord — on se je smatrao tako jakim, da on čak i samoj Kraljevini Italiji slobodno može izdavati ultimatum (!), koji su našu vladu doveli u vrlo nezgodan položaj! —, počeo je jav-no propovedati i agitovati, osobito za vre-me poslednje ministarske krize, da Orjuna treba da dodje do političke moći, — da u svoje ruke preuzme državnu upravu!

Takovo igranje protiv osnovnih načela Orjune g. Kranjec je otvoreno zastupao na svim zborovima i u tom smislu alarmirao je mase Orjunaša. Prohtelo se ciganinu za-carevat carstvom! U tom smislu »Orjuna« je pisala duge članke; pa i samog mog pri-jatelja Rehara g. Kranjec je momentano bio pridobio za tu ideju. Rehara je zbilja u tom smislu pisao u splitskoj »Pobedi« i u samoj »Orjuni«. Kako bi se time Orjuna ograđila o svoja načela i kako bi to bilo prosto va-ranje sveta, mislim, da nije potrebito dalje govoriti Po mišljenju g. Kranjca »Orjuna« je trebala, da se pretvori iz idejnog pokreta u praktičnu političku stranku, pa ma koliko on inače i nema pojma ni o osnovnim po-litičkim problemima.

Kad je g. dr. Žerjav video, da se zbilja radi o obrazovanju jedne mlade naciona-lističke stranke, pa ma koliko on imao »simpatije« za Orjuna, stao je, da ozbiljno radi kako bi sprečio tu opasnost, — razume se za svoju stranku. On je znao, da je ve-ćina njegovih pristasa organizovana u Or-juni i da bi u slučaju obrazovanja nove stranke bila najviše pogodjena JDS, odnos-no njeno sadašnje nesposobno vodstvo. Dr. Žerjav opet, preko trećih i četvrtih, iz da-leka, radi, da g. Kranca nagovori, kako je potrebito, da Orjuna ostane »nadstrankar-ska« organizacija, razume se, u »nacional-nom« interesu, u interesu »uopšte stvari«!

Gosp. Kranjec je o tome »razmišlao« i konačno se je o tome »uverio« pa je sazva-o neki kongres svih Orjuna Slovincije, gde se je odlučilo, da se Orjuna — ne pretvori u stranku!

Jasno je, da je g. dr. Žerjavu draže upotrebiti Orjuna kad mu ustreba, od slu-čaja do slučaja, a z druge strane raditi slobodno i bez kontrole, da slovenačka »de-mokratija« manipulise kapitalom »Trbovelj-ske družbe« i onim što iza nje stoji.

Kad smo baš kod

»Trboveljske družbe«

treba, da čitaoce malo podsetimo na ona pusta obećavanja »Orjune«, da će započeti kampanju protiv nje, ali bi hteo znati ko-jim se slučajem ta kampanja nije nikad za-počela?

Moguće, da ta družba radi u interesu nacionalne stvari, razume se, onakove ka-ko to »mladini« i dr. Žerjav zamišljaju? Moguće, pak, da to nije tako važna »naci-onalna« stvar kao, n. pr., to da-li dr. Lukan imade svoj auto, gde on ide, što pije, s kim se razgovara, koga posećuje, kad ide u ured, itd.

Svakako, skromna sam mišljenja, da bi javnost faktično interesovalo znati, što imade list »Orjuna«, da kaže o »Trbovelj-skoj družbi«, — onako neka se dogodi, ba-rem jedanput, i taj slučaj, da se javno ras-

— Kot gost bo nastopala v letošnji se-zoni v ljubljanski operi gospa Olga Borova-Volouškova, ena najznamenitijih češkoslo-vaških altistkin. Gospa Borova je nastopala do sedaj tako v operi kakor tudi v koncer-tih predvsem v Narodnem divadlu v Prahi ter žela povsod najlepše uspehe ter sploš-no priznanje. V naši operi nastopi prvičkrat danes zvečer v Kovačevi operi »Psohlav-ci«, kjer poje ulogo stare matere Jana Kozine.

— »Lisinski« v Ljubljani. Spored, ka-terega poje hrvatsko pevačko društvo »Lisinski« iz Zagreba v soboto, dne 3. no-vembra v dvorani hotela Union, je izvajal »Lisinski« spomlad letošnjega leta tudi že v Zagrebu. Vsi zagrebški kritiki brez iz-jeme pojo »Lisinskemu« vso čast in slavo. Enakodušno prinašajo veličanski uspeh »Lisinskoga« koncertov in povdarjajo, da je »Lisinski« s svojim umetniškim programom vedno vzgojno vplival na vsa ostala pev-ska društva v Zagrebu, da se tu sudi ona ločila večjih in pomembnejših del domače in tuje literature. Vsi hvalljo izvrstno di-sciolino zbora in njegovo visoko glasbeno kulturo. Splošna sodba je, da je »Lisinski« zbor, kakršnjega nimajo niti največja gla-sbena centra. Dolžnost je, da s polno dvora-no počastimo brate pevce ter jim s tem na najlepši način pokažemo svoje občudo-vanje na doseženih umetniških uspehih. Vsak koncert »Lisinskoga« je za Ljubljano kul-turni dogodek prve vrste. Vstopnice v Ma-tični knjižarni.

— Klavirski koncert Antona Trosta, znanega slovenskega pianista, ki se vrši v ponedeljek, dne 5. t. m. ob 8. uri zvečer v Filharmonični dvorani obsega sledeče točke: 1. J. S. Bach: Preludij in fuga v Es-duru na orgle. Za klavir prosto prire-dito Ferruccio B. Bussoni. 2. Brahms op. 5: Sonata f-mol, I. Allegro maestoso. II. An-dante espressivo. III. Scherzo. Allegro ener-gico. IV. Intermezzo (Andante molto). V. Finale. Allegro moderato ma rubato. Piu mosso. Presto. 3. Skrjabin op. 53: Peta sonata (v enem stavku). 4. Chopin: Balada op. 52, nocturno op. 48. I. etuda op. 25, 12. — Koncertne vstopnice se dobivajo v Ma-tični knjižarni.

pravila i o ovoj gospodi, a ne da se njih napada samo privatnim »gрозilnim pismima«, čiju sadržinu nitko ne zna, jednako kao što se ne zna, koja je sudbina tih »gрозilnih pisama«?

Da vidimo baš, dali se demokratima u Sloveniji »zaenkrat« ne može »očitati ničesar, ker se javno ne udeležujejo«. U istini, poznata je stvar, da se demokrate »javno ne udeležujejo«, jer ih je narod osudio na prošlim izborima onako kako su to zaslužili svojim korupcionističkim i anacionalnim radom. Ali je poznato i to, da oni rade potajno, i o tome neka nam »Orjuna« blagoizvoli pričati jer iz njenog pisaža izgleda, da ona o tome nešto zna. Javnost će joj zato, sigurno, biti zahvalna i blagodarna. Neka nam kaže zašto je o tome do sada ćutala?

U čijim je rukama Orjuna?

V. Mnogi Orjunaši kad su videli ili bolje najužili šta se radi iza kulisa Orjune, stali su raditi na tome, da se Orjuna oslobodi takovih eksploatacija njenih, a osobito opasnog uticaja tog nesrećnog dr. Žerjave. Kad su demokrate to videli, pošli su u očajar bes, i tako počinje, što otvorena što prikrivena, borba između Orjunaša-demokrata i Orjunaša-nedemokrata. Tako je usledio i napadaj demokratskog »Jutra« na malu malenkost meseca juna o. g.

Eto, to se događa iza kulisa Orjune i to radi toga, što na njenom čelu stoji

»politički nalveže«.

prosta igračka u rukama g. ministra dr. Žerjava. To treba da svak zna.

Eto, tako slovenačka demokratija izgrava Orjuna u svoje partijske svrhe. Sem toga, kod te blažene demokratske »mladi« imade mnogo bolesnih političkih patoloških pojava; mnogi od njih boluju od neke vrsti političkog sadizma. Oni nekim čisto sataškim uživanjem napadaju pojedine političke ličnosti, a osobito one istaknutije; — oni čisto uživaju kad nekome mogu da imputiraju pa i najvažniji stvar ovoga sveta. U tome su postali upravo famozni i glasoviti!

Da su svi moji navodi tačni, pregledajte »Orjuna« od juna o. g. dalje, i odgovor dr. Žerjava »Slovenskom Narodu« prigodom polemike nastale između njega i dr. Ravnihara, a povodom moje publikacije Reharovog pisma, a da je to tako, jasno vidi i svaki onaj koji ume da čita. Razume se, toga ne vidi valjavi gospodin inž. Ferdinand Kranjec, kao što toga ne vidi mnogi drugi valjavi ljudi. Ja znam da g. Kranjec imade 35 godina, kako mi je to iz sednice 18. juna o. g. kazao, (valjda mi je htio imponirati time?), i ja znam, da mu ja, u istini, u tim godinama nisam mogao soliti pamet, kako se je sam hvalio. Razume se, ja mu u istini nisam mogao pomoći, a osobito ne, kad je u svoju obranu zvao — broj svojih godina!

Ovo za danas neka bude dosta. Nastavit ću drugi put. — Neka se čisti!

Ljubo D. Jurković.

Nam je teh ogabnosti zadosti!

V. pondeljek je izšla »Orjuna« u posebni izdaj, da dokaže svojo strahopetnost in da na neverjeten način napade g. velikega župana dr. Lukana. To počette je presegalo že vsako mejo! Takih ogabnosti naša javnost ne more več prenašati. Naša javnost se mora odločno upreti proti takemu parisanju in postopanju. Za te izpade je odgovoren g. minister n. r. dr. Žerjav, ki se za »svoje« eksploracije sedaj poslužuje »Orjuna«, ker tega ne more storiti v »Jutru«.

V. nasprotju z vsemi Orjunami v Sloveniji, ki so v nedeljo skupno z vsemi političnimi strankami in narodnimi društvi dostojanstveno in lepo demonstrirale proti italijanskemu nasilju in na ta način lepo manifestirali bratsko ljubezen za naše zaslužene brate, je bila ljubljanska Orjuna zaradi njenega dosedanjega postopanja izključena iz skupne manifestacije v Ljubljani, kakor je bila izključena iz spreveda judenburških žrtve in Ivana Endlicherja. Javnost ne more trpeti v svoji sredi ljudi, ki se ne znajo obnašati in ki kršijo najprimitivnejša pravila družabnega reda.

Te dni je ves narod dostojanstveno spregovoril odločno besedo za naše zaslužene brate. Vse se je izvršilo v redu in miru, — samo ljubljanska Orjuna hoče s svojimi izpadi pokvariti enoten utis, ker hoče biti boljša od drugih, to da resna javnost se zanj ne meni! Javnost je že preveč sita pouličnih izgredov.

Demonstracije so različne: spontane, ki tolmačijo iskreno razpoloženje naroda, ki so izraz narodne duše itd. Pri takih demonstracijah se lahko pripetijo tudi incidenti, toda stvar je drugačna, ako organizirajo demonstracije razne organizacije. V tem slučaju bi bila policija odveč, ker so za mir in red odgovorne one organizacije, ki prireajo demonstracije. Ljubljanska Orjuna pa nima moči, da bi vzdržala pri svojih članih red in disciplino. To smo videli že ponovno.

Orjuna ni znala niti pri sobotni manifestaciji vzdržati reda in njeni člani so zakrivali razne policijske prestopke radi katerih se morajo zagovarjati pred zakonom. Prostaška obtožba Orjune na naslov. g. vel. župana dr. Lukana, ker je naročil policiji, da čuva red in mir, da brani zasebno lastnino in da čuva ugled države, je skrajno krivična. Po informacijah na policijskem ravateljstvu ugotavljamo, da so izvršili posamezne aretacije pojedini policijski organi iz lastne inicijative, a kar se tiče aretacije nekoga g. Šlajpaha, mislimo, da bi smatral g. veliki župan za ponižanje, ako bi se spuščal v podobne diskusije.

Napad na naš list presega vsako mejo. Čudni junaki so ti orjunaši! Pred vsem svetom seizgajo italijansko zastavo, potem pa hočejo skrivati svoje junastvo! Toda ne samo to. Oni smatrajo konstatcijo dejstva celo za narodno izdajo. Ako se zavedate, da ste storili dobro, potem bodite pripravljeni, da za to tudi odgovarjate in ne bojte se nobenega! Toda vaše počette ni junaško. Podobno je onemu ako kdo vrže kamen, potem pa skriva roko. To vse priča o neverjetni predrznosti in idiotizmu, za kar ni označe.

Javnost mora odločno napraviti konec podobnim izgredom neodgovornih elementov! Res je, — nam je teh ogabnosti zadosti!

Japonski roman: Gompaci in Komurasaki prične izhajati jutri, dne 1. novembra v „Jutranjih Novostih“.

Sokolski vestnik.

— Sokolsko društvo Ljubljana II nanažja svojemu članstvu, da je nenadoma preminul dolgoletni in poštvovalni član brat Vinko Prochazka, lekarnar. Dolžnost naša je, da ga kar v največjem številu spremimo k zadnjemu počitku. Pogreb se vrši iz dež. bolnice v sredo, dne 31. oktobra ob 16. uri. Zbirališče v kroju na realki ob 15.30 uri. — Odbor.

— Sokolsko društvo Jesenice vprižori 1. in 3. novembra ob 8. uri zvečer in 4. nov. ob 3. uri popoldne igro »Mlinar in njegova hči«.

Iz društvenega življenja.

— Česká obec, Zeměľ náš zakládající člen lékárník p. M. Ph. V. Procházka. Čest jeho památce. Pohřeb 31. t. m. o 16. hod. z nemocnice Zalaška cesta. Členstvo se vybíží k účasti!

— Zveza delovodij naznanja, da se vrši zborovanje društva Ljubljana v soboto 3. novembra ob 7. uri zvečer v društveni sobi. Dolžnost vseh članov je, da se tega zborovanja gotovo udeležijo.

— Predavanja »Bratstva« v Ljubljani. Danes, v sredo ob pol 8. uri zvečer se pričeno na državnih realki (poleg univerze) v pritličju I. a razred redna predavanja »Bratstva«. Danes predava kot prvi prof. dr. Peterlin o zgodovini Srbov, Hrvatov in Slovencev.

— Tamburaški tečaj za začetnike otvori »Bratstvo« s 15. novembrom. Prijave se sprejemajo v društvenih prostorih v Narodnem domu.

— Srbsko-hrvatski tečaj »Bratstva« v Celju se otvori takoj po 4. novembru t. l. Tečaj je brezplačen in vsakomur dostopen. Priglasiti se je razven četrti, vse dni tega tedna v pisarni glavnega zastopa banke »Slavije« v Razlagovi ulici št. 11. pritičje, prva vrata, desno, med 13. in pol 15. uro ali pismeno pri društvenem podpredsedniku Rudolfu Germ-u, Cankarjeva ulica št. 11. II. nadst. Dan pričetka in učni prostor se objavi pravočasno.

— Prijetno bo letos na Martinovem večeru, dne 10. nov. v zgornjih prostorih Narodnega doma. Prijatelje petja in zabave, že danes nanj opozarjamo.

Dopisi.

— Kostanjevica. V nedeljo 28. oktobra okoli pol 8. uri zvečer je izbruhnil v Zaborštu požar, ki je uničil posestnika Kuharju hišo, in vsa gospodarska poslopja. Ogenj je bil strašen, bilo je pet poslopij raenkrat v plamenu. Zgorelo je seno, slama, vsi poljski pridejki, v kletih so pokali sodi z vinom, katerega je uničenega okoli 35 hl, poginilo je tudi nekaj živine. Škodo cenijo na 375.000 dinarjev. Na pomoč so prihiteli požarne brambe iz Sv. Križa, Ostroga in St. Jerneja.

— Slovenska Bistrica. Zaloigra »Mlinar in njegova hči«, katero so uprizorili čitalničarji v soboto 27. in nedeljo 28. t. m. v hotelu »Beograd«, je lepo uspela. Igralci so nastopili v vseh svojih ulogah tako izborna, da so se splošno vsi gledalci izražali, da jih tako polne se niso videli. Obokratki je bila gled. dvorana nabito polna. Temu primerno so tudi dohodki, ki znašajo nad 2300 Din. Razveseljivo je pa najbolje dejstvo, da se je začelo za igro zelo zanimati kmečko ljudstvo, kar je pokazal nedeljski obisk.

— Iz Marenberga. Ne usoda, trdna volja, posvetiti vse svoje mlade moči domovini, nas je zanesla novo-pečene učitelje na severno mejo naše države. Res, da ni sedanja doba Eldorado za duševne delavce, vendar se razne težkoče pojavljajo ob meji v potrojeni meri. Zima je pred drumi, preskrbeti si bo treba najpotrebnejšo goriko obleko in kurjavo, toda učitelji novinci smo ostali brez plač. Ali naj še nadalje izžemamo svoje starše in dobrotnike? Obracamo se na računovodstvo pokrajinske uprave v Ljubljani, da nam nakaže plače, saj bo te dni že tretji mesec, kar smo nastopili službo, pa še nismo prejeli nobene plače.

— Opozarjamo, da se je tvrdka I. Maček, stara, priznana solidna trgovina z oblekami, preselila v hišo Pokojniškega zavoda na Aleksandrovi cesti 12, kjer prodaja še nadalje po izdatno znižanih cenah.

POZORI POZORI
KINO TIVOLI
29.-31. II. del
Fantom
po romanu Gerhard Hauptmanna
Aud Esede Nissen, Lya de Putli.

Dnevne novosti.

— Oblednica. 12. novembra dan naše nesreče, podpis rapalske pogodbe se bliža. Pol milijona naših bratov je bilo obsojenih v sužnost, ki se ravno sedaj z vso krutostjo udeležuje. Rodoljub, ali mislite na to? Viden znak vašega čustvovanja bodi vsaj te dni žalni kolek, ki se bodi v pisarni »Družbe sv. Cirila in Metoda«.

— Iz diplomatske službe. Dr. Aleksander Bodi, ki je bil svoječaso načelnik beogradskega presbitorja, je premeščen k našemu poslanstvu v Varšavi.

— Odlikovanje. Z redom sv. Save V. reda je bil odlikovan konjeniški major Vladimir Seunig.

— Priznanje zaslužnim možem. Včeraj popoldne ob 4. uri se je sestel odbor za proučevanje zakonskega predloga o narodnem priznanju zaslužnim možem.

— Iz poštne službe. V pondeljek je sprejel Nj. Vel. kralj Aleksander g. Veljo Vukičevića, ministra pošte in telegrafa. Ob tej priliki je kralj podpisal ukaz o postavljenju in napredovanju osebja pri poštni hranilnici.

— Vseslovenska železničarska liga. Odposlanci češkoslovaškega železničarskega udruženja, ki so kot gosti prisostvovali kongresu udruženja narodnih železničarjev, so posetili prometnega ministra g. Velizarja Jankovića in predsednika narodne skupščine Ljubo Jovanovića, s katerima so ostali v daljšem razgovoru. Obema so podali načrt za ustvaritev vseslovenske železničarske lige, v kateri bi bile tesno zvezane železničarske organizacije češkoslovaških, naših in poljskih železničarjev.

— Razpored uradnikov. Na seji ministrskega sveta 28. t. m. je predložil minister pravde dr. Perić poročilo o sistematičnem razporedu uradnikov, ki se mora izvršiti do 1. novembra, ko stopi v veljavo. Uredba se predloži v smislu uradniškega zakona narodni skupščini, da jo z resolucijo sprejme ali pa odkloni. Tekom meseca novembra imajo posamezni ministri izvesti v svojih resortih razporedbo posameznih uradnikov, dočim določil finančni minister draginjske doklade za vsako skupino posamezne kategorije. Doklade se izplačajo začeti s 1. decembrom t. l., ker je že dovoljen kredit 200 milijonov Din, doklade pa gredo po zakonu od 1. oktobra dalje. Finančni minister dr. Stojadinović se še ni izjavil, ali bodo dne 1. decembra takoj izplačane doklade za oktober in november, ali pa v decembru za oktober, januarja pa za november.

— Slovenski žel. poduradniki pri prom. ministru. V pondeljek je posetila prometnega ministra dr. Velizarja Jankovića deputacija slovenskih železniških poduradnikov. Deputacija je ministru predložila resolucijo v kateri zahteva, da se poduradniki uvrste v tretjo kategorijo po zakonu o prometnem osobju.

— Na osnovni šoli na Grabnu v Ljubljani je bil ustanovljen te dni specialen tečaj za srbsko-hrvatski jezik. Ministrstvo prosvete je določilo učiteljski Stanko Vučkovića in Angelo Krausovo, da predavata v teh tečajih. Tu je urejena posebna narodna knjižnica, ki ji je ministrstvo kot prvo pomoč darovalo 50 knjig zabavne in poučne vsebine.

— Vozne olajšave za Sokole. Prometno ministrstvo je sklenilo, da imajo člani sokolskih društev 50% olajšave na državnih železnica poleg onih za kongres in skupščine tudi še za slavnosti in za javne nastope.

— Z ljubljanskega magistrata. Župan dr. L. Perić se je odpeljal v uradnih zadevah v Beograd, in zato ta teden odpadejo sprejemi v županskem uradu.

— Državna uprava južne železnice objavlja, da so počeli s pondeljkom 29. oktobra t. l. do nadaljnega uradne ure pri centrali državne uprave južne železnice (ravateljstvu) v Ljubljani ob 8. do 12. ure 30 minut in od 15. do 17. ure, na kar se občinstvo v lastnem interesu opozarja.

— Železnica Krapina-Rogatec. Generalna direkcija državnih železnic je sklenila, da se v proračun za leto 1924 vstavi potrebni kredit za gradbo železnice Krapina-Rogatec.

— Smrtina kosa. V pondeljek 29. t. m. je umrl v Ljubljani lekarnar g. Vinko Prochazka, rodom Čeh. Pokojnik je bil navdušen Slovan. Pogreb se vrši danes v sredo ob 16. iz javne bolnice. N. v m. p. v bratski slovaški zemlji.

— Ljubljanskim pevskim zborom! V soboto, dne 3. novembra t. l. ob 6. uri zvečer se pripelje v Ljubljano odlično hrvatsko pevsko društvo Lisinski iz Zagreba in priredi še isti večer v Unionu Palestrinijev koncert. Odbore, člane in članice vseh zborov vabimo, da se udeležijo sprejema na kolodvoru in koncerta v Unionu. Odbor »Zveze slov. pevskih zborov«.

— Petje na pokopališču pri Sv. Križu. Na praznik Vseh svetih ob pol 4. uri popoldne zapoje ljubljanski v Zvezi slov. pevskih zborov včlanjeni moški zbori pod vodstvom zveznega pevovodje g. Zorka Prolovca sledeče tri nagrobnice: F. Ferjančič: Slovo mrtvim, E. Adamčič: Slovo in J. Pavčič: Narodna nagrobica.

— Potujočemu občinstvu v vednost! V soboto, dne 3. t. m. se otvori v Ljubljani biljetarnica društva »Putnik«. Potujoče občinstvo se opozarja, da se bode biljetarnica nahajala v lokalni Zvezi za turistični promet (Tourist-Office) na Aleksandrovi cesti št. 8 v palači »Prve hrvatske štedionice« ter da se bode vozovnice prodajale po originalnih cenah, brez vsakega doplačila v času od 8. do 12. ure ter od 14. do 17. ure ob delavnikih, ob nedeljah pa od 9. do 11. ure dopoldne. Začasno se bodo prodajale samo vozovnice državne železnice, pozneje pa tudi vse vozovnice Južne železnice za tu- in inozemstvo.

— Odvzete orožja Orjun! In Smao v Novem Sadu. Novosadska policijska direkcija je odročila, da se vsem članom organizacije Orjuna in Smao prepove nošenje orožja in se jim odvzame orožje in legitimacije.

— Beli vrabci pri Škofi Lok. Pri Škofi Lok st. se med jataimi vrabcev, ki pobirajo po njivah še zadnje ostanke prosa, pojavila dva bela vrabca. Vrabca sta popolnoma bela, le glavi sta sivl. Enega od dveh je ustrelil nek učitelj, eden se pa še kot edini svojega rodu potepa z drugimi in kdade zdaj tu zdaj tam, kjer pač more.

— Velika tatvina v vojašnici. V vojašnici voivoda Mišica je v mlini večeraj jutraj od pol 8. do 8. ure neznan tat v stanovanje narednikove soproge Mrdnjenove Danice in je odnesel: 2 zlati zapesni veržici, 2 zlati ovratni veržici, zlato in srebrno žensko uro, 2 m dolgo zlato ovratno veri-

žico, par zlatih uhanov z obeski, posutimi z dijamanti, zlatnik za 20 krun, zlato turško liro in denarnico z 200 Din gotovine. Policija je prišla že več osumljenecv, vendar se krivda do sedaj še ni ugotovila.

— Nesreča s samokresom. V gostilni Franciške Osredkarjeve na Glincah je prodajal Ivan Vadnal svojemu prijatelju Brodniku samokres. Ko je Brodnik samokres poskušal, se mu je vsled neprevidnosti sprožil. Kroglja mu je ranila dlan desne roke, odkoder je odletela in zadela gostilničarko v desno nogo.

— Poskušeni vlom. Pri mestnem tesarskem mojstru Zakotniku je vdrl neznan vlomilec v pisarno. Spravil se je nad blagajno, pri čemer pa je ravnal tako nerodno, da se takoj lahko spozna, da mož ni strokovnjak za boljše vlome. Oklestil je blagajno s sekiro in porušil okvire, dalje pa nikakor ni mogel priti. Kdo je ta neroden vlomilec, oblasti nimajo še nobene sledi.

— V znamenju *** je povabil znani neznanec na prijazen sestanek nekoga policijskega uradnika in sicer h križu na Cesti na Rožnik, sinoči o polnoči. Dotičnik je izjavil, da bi se prav rad sestel z amioznim neznanecm, če je sploh ta pisal, vendar pa noče čakati do polnoči, ker bi se sestanek vršil lahko preje.

— Smrtina nesreča. Malnar Janez, 16letni hlapec, je pripeljal na žago »Velika gora«, lesna ind. družba d. d. v Ribnici, hloče. Ko jih je razložil si je hotel napolniti vrečo žaganja. Pri tej priliki pa je pograbilo fanta vreteno in ga treščilo ob tla. Vsi stroji so bili namreč v polnem teku. Malnar je dobil težke poškodbe na prsih, trebuhu in po obeh rokah. Prvo pomoč mu je nudil zdravnik dr. Schiffer iz Ribnice, toda notranje poškodbe so bile tako težke, da je fant že dve uri po nesreči umrl.

— Nesreča v Kristofevem zavodu. Predsinočnjem se je pripetila v Kristofevem zavodu vsled neprevidnosti težka nesreča, ki je skoro imela za posledico človeško žrtve. Učenec Budina, zaposlen v artiljerijski delavnici se je igral s samokresom. Ko ga je hotel položiti v predal pod klopjo, se mu je samokres sprožil. Kroglja je prebila klop in udarila v sredaj sedečega postarja Adolfa Pipana. Vdrla mu je v žep, kjer je zadel a sreči v ključ ki se mu je zadržal v hrbet in mu napravil široko rano. Odpeljal so ga v bolnico, njegovo stanje je precej nevarno.

— V kamnolomu v Kozjem se je utrgala skala, ki je zadela pri padcu 54letnega delavca Antona Zakoška, ki se ni mogel več pravočasno umakniti. Dobil je težke poškodbe po obrazu in na nogah. Oddali so ga v mariborsko bolnico.

— V Mlačevem je bilo ukradenko železničarju Jakobu Moljku suknen plašč, škornji, ženska jopla in 20 metrov dolga vrv, v skupni vrednosti 1600 Din.

— Razna poškodbe. Hlapec pri Andreju Pruku v Zagradu je vrzel ob tla tov. del. Alojzja Čebela, da si je pri padcu zlomil desno nogo. — Posestnikov sin Vincenc Korinšek iz ljubljanske okolice se je nevarno opeknel po prsih z vrelin mlekom.

— V tovarni Samassa se je poškodoval na levi roki strugarski vajenec Bor. Japelj. — V tovarni Kaolina v Crni pri Kamniku je padel voziček ind. male železnice delavci Franciški Starovašnikovi na desno nogo in jo je zmečkal. — V delavnici metalurške industrije »Kovina« v Mariboru je prijel stiskalni stroj delavko Marijo Purgaj in ji zmečkal dva prsta na desni roki. Oddali so jo v mariborsko bolnico. — V tovarni steklenih izdelkov v Hrastniku se je obodla delavka Angela Milnarič z žebliem na zaboj v stegno. Ker je bil žebelj zarjavel, se je rana zastupila in so jo morali oddati v bolnico. — Težak Anton Kranjc pri gradbenem podjetju R. Etnar v Celju je pomagal potiskati tovarišu težak voz, katerega konji niso mogli speltati. Pri tem je padel in kolo mu je šlo čez levo nogo. Oddali so ga v bolnico. — V Delniški pivovarni v Celju je padel mazač Janez Kolar, ker se mu je utrgala neka vrv, v kanal pivovarne. Zlomil si je desno nogo nad gležnjem, oddali so ga v bolnico. — V Združeni papirnicah v Goricih pri Medvodah se je ponesrečil pri nakladanju celuloze delavec Ignac Volčič. Podrl ga je na tla drug, pri čemer je dobil težke poškodbe. — V ključavničarski delavnici Matije Kozinca v Sevnici je zmečkal pom. Francu Vovku vrtni stroj levo roko in mu popolnoma strkal in razmesaril levo dlan. — Pri vlačeni hlobov po riži je spustil cepin dvorjav Josipu Skoku, vsled česar je padel iz riže in si zvil in zmečkal levo nogo. — Tesarju Ignacu Mekindri pri Fr. Plečniku v Dol. Logatcu je spodletela pri tesarju sekira. Vsekal se je nevarno v levo roko. — Strojni delavec Fr. Kapun pri lesni industriji »Drava« v Mariboru si je obrezal na stružnem stroju tri prste leve roke. — Pri skladianju opeke v opekarni Ivana Palovića v Kostanjevici se je zrušila skladišna opeka, pri čemer je dobil težke poškodbe na levi roki delavec Janez Pangrič. — Tesarju Francu Merčunu je padel pri tesarju Josipu Pernušu v Kranju kos lesa na levo roko in mu jo zmečkal.

— Nevarno širjenje škrlatice v Novem mestu. V novem mestu se je pred časom pojavila skrajno nalezljiva bolezen škrlatica, ki zapuša mnogokrat usodopolne sledove v človeškem organizmu. Okrožni zdravnik dr. Gregorič je hotel takoj povzročiti preventivni zapor vseh tukajšnjih šol a je naletel v tem na nerazumevanje odločujočih činiteljev. Sedaj pa se je bolezen že mnogo bolj razpasla tako, da je že več težjih slučajev ne glede na lažje ki ostanejo morda prikriti in nekontrolirani ki pa niso kot bacilozosi nič manj nevarni. Okrožni zdravnik dr. Gregorič je odredil v soglasju z obolenim okrajnim zdravnikom dr. Ivanom Vavpotičem in kot gerent občine da se vse tukajšnje šole s 30. oktobrom za 14 dni oziroma do nadaljnega zaporo stojič na človekoljubnem stališču, da je bolje pustiti mladino več mesecev brez pouka, kot pa pustiti in umreti le dva otoka. Njegovi umestni odredbi se je pokorila gimnazija in trgovska šola, ne pa tudi osnovna šola, ki je požakala odločitve okrajnega šolskega sveta. Poslednji pa ni hotel vpoštevati utemeljenih argumentov zdravstvenega strokovnjaka in tako hodijo otroci še dalje v osnovno šolo, ki se nahaja v skrajno nehygieničnem lokalni stare gimnazije. Med razumnimi starši, ki znajo pravilno oceniti predstojajočo opasnost, je zavladalo zaradi tega in zaradi celopnegega nastopa šol v istem kraju nezadovoljstvo. Opaža se mnenje, da bi moglo učiteljstvo nastalo vrzel, če bi bila daljša, nadomestiti o velikih počitnicah. Mnogim je vse to uganka, ki si jo tolmačijo po svoje s politično strankarskega stališča. Drugi zopet sodijo, da so povod temu pojavu posebni razlogi. Bodi temu ka-

korkoli, interes javnosti in ugled občesti zahteva nujen postopek in sicer tak, ki odgovarja v polni meri zakonom in dobrobiti državljanov, zaradi katerih so zakoni tu.

— Celjske novosti. Novo šolsko poslopje. Na vrtu osnovne in meščanske šole šolskih sester se zida lepo moderno šolsko poslopje, ki bo spopolnilo nezadostne šolske prostore v dozdajnem šolskem poslopiu. Novo poslopje je prišlo te dni že pod streho. — V mestnem gledališču se za petek zvečer pripravlja žaloigra »Mlinar in njegova hči«. Igra se bo igrala izven in se ne bo ponavljala. — Stavba stanovanjske hiše. Prve hrvatske štedionice, katera se stavi v Razlagovi ulici, dobro napreduje in bo tekmo prihodnjega leta menda dogotovljena. Se je že nekaj novih hiš v Celju postavilo in se jih še stavi, ali stanovanja v njih so navadnim zemljanom nedosegljiva v cenah. Zato se o kakem omiljenju stanovanjske bede pri nas še ne more govoriti vkljub temu, da se precej zida. Ščasoma pa se bo, kakor upamo, tudi na tem polju obrnilo na bolje. — Za koncert klavirskega virtuozca Trosta iz Dunaja, kate-ri se vrši v Celju v soboto 3. novembra v mali dvorani »Uniona«, se dobe vstopnice v predprodaji v trafiki gospe Kovač v Aleksandrovi ulici.

— Živ v grobu. V ljudskem vrtu ob starem mestnem pokopališču v Mariboru se je igralo več dečkov tako, da so plezali na stari pokopališni zid. Džak I. K. je splezal na vrh zidu, v tem trenutku pa se je zid na tem mestu podrl in je džak padel s kamenjem vred na pokopališčno stran na neko grobnico. Vsled teže kamenja pa se je pokrov grobnice udal in je deček padel v grobnico, kjer so ruševine prebile pokrov krste, tako, da je nepričakovano ležal na mrtvce. Pri padcu je dobil sicer le neznatne praske, vendar pa je ves prestrašen sklenil, da ne bo nikdar več plezal po pokopališčnem zidu.

— Mariborske novosti. Da se more udeležiti matinee, ki jo priredita za šolsko mladino znana umetnika gg. Brandlov in prof. Ličar dne 5. novembra dopolne v tukajšnji Odtovni dvorani, je višji šolski svet odredil, da ima šolska mladina od 5. osrednjega razreda navzgor, ta dan dopoldne 3 ure proste. Istega dne ob 8. uri zvečer priredita imenovana umetnika v istem lokalni koncert z izbranim sporedom. — Od pokrajinske uprave so dospela pravila za ustanovitev Jugoslovensko-češkoslovaške Lige v Mariboru. Ker je zahtevala pokrajinska uprava spremembo nekaterih tračkov pravil, se je moral ustanovni občni zbor do odobrenja pripravljenih pravil preložiti. — Mestni fizikat je izdal o nalezljivih boleznih v mestnem okolišu za minuli teden nastopni izkaz: Sen: prejšnja 2, nov 1, ostanejo 3 slučaji; griza: prejšnjih 6, nov 1, ozdravel 1, ostane 6 slučajev; škrlatinka: prejšnji 3, nov 1, ostanejo 4 slučaji; davica: prejšnji slučaj 1. — Hišo in trgovino z mešanim blagom na Koroški cesti št. 39 je od dosedanjega posestnika Kragla kupil naš ljutomerski rojak g. N. Seršen. — Ker je bila med mestno občino in izvoznikom Marikovcem sklenjena pogodba za dobavo cenejšega mesa, ki se sedaj prodaja po mesarju Trofeniku v mestni mesnici na Rotovškem in Glavnem trgu, se je začel od strani tukajšnjih mesarjev, ki se čutijo oškodovane, silen boj proti imenovaniemu mesarju, celokupno občinstvo pa stoji odločno na strani mesarjem nepriljetne konkurence, ki bo morda pripomogla k temu, da izgubi Maribor svoj nečasni sloves najdražjega mesta v Jugoslaviji. — Ivanu Lorbku, stolnemu kurjaču južne železnice je včeraj pri mazanju lokomotive, zmečkal kolo desno koleno. Rešilni oddelek mu je nudil prvo pomoč, na kar so ga spravili na dom.

— Manufakturo dobite po konkurenčno nizkih cenah v novootvorjeni trgovini »Danica« v Ljubljani na Turjaškem trgu št. 1 (bivša preskrbovalnica). V kratkem bo uvedla firma tudi oddelek za usnje vseh vrst. Oglejte si neobvezno in prepričajte se boste, da kupite tu najboljše!

Borzna poročila.

Beograd, 30. oktobra. Deviza Dunaj 0.1160-0.1170, Budimpešta 0.45-0.47, Bukarešta 40-41, Švica 1488-1492, London 377-377.50, Italija 378-379, New York 83.50-84, Pariz 492-493, Praga 245-246, Solun 130-135, Sofija, ponudba 80. — Valute. Dolarji, povpraševanje 83, romunski leji 40-40.50.

Zagreb, 30. oktobra. Devize. Dunaj 0.1182.50-0.1190, Budimpešta 0.46-0.47, Bukarešta 39.75-40.25, Italija, izplačilo 378-380, London, izplačilo 376-379, New York, ček 83.75-84.25, Praga 247.50-249, Švica 1502.50-1510, Varšava 0.03-0.04. — Valute. Dolarji, povpraševanje 83, romunski leji 40-40.50.

Curli, 30. oktobra Berlin 0.045 (za eno milijardo), New York 561.25, London 25.21, Pariz 33.02, Milan 25.27, Praga 16.475, Budimpešta 0.0305, Bukarešta 2.65, Beograd 6.60, Sofija 5.30,

Gospodarstvo.

RESOLUCIJE

sprejete na Glavni skupščini »Zveze industrijalcev« v Ljubljani, 28. oktobra.

I. Resolucija k referatu železniške zadeve.

1. Zveza industrijalcev pozdravlja zgodovinsko delstvo, da je država vsled sklepa ministrskega sveta z dne 22. avgusta 1923 prevzela Južne železnice v svojo upravo. Uverjena je, da bo nacionalna uprava teh važnih prog premagala predvse težave ter uspešno delovala v splošno korist. Pozdravlja predstavnike državne uprave Južne železnice. Ko se s priznanjem spominja prijaznih odnosov, ki so obstojali med bivšim obratnim ravnanjem Južne železnice v Ljubljani in industriji v Sloveniji, izreka svojo iskreno željo in svojo trdno nado, da bo državna uprava v še večji meri upoštevala potrebe narodnega gospodarstva in zlasti nuje potrebe industrije v Sloveniji, ki je v prvi vrsti interesovana na rednem železniškem prometu. Obenem izjavlja, da hoče upravo žužne železnice podpirati v njenem delu s stvarnimi predlogi, s smoteno kritiko, pa tudi s tvornim sodelovanjem.

2. Izjemne odredbe, ki jih je izdala Generalna direkcija državnih železnic v Beogradu pod št. 9632 z dne 31. avgusta 1923, in ki so se s posebnimi razglasi uveljavile na progah Južne železnice, so za Slovenijo tem občutnejše, ker doslej strogih odredb nismo poznali. V interesu vse splošnosti moramo predlagati potrebne spremembe teh odredb in sicer:

a) V slučaju, da je železnica dostavila stranki istočasno vagon, ki jih je stranka za ločene dneve naročila, naj se šteje nakladni rok za ostale vagonne šele po preteku nakladnega roka za prvo naročene vagon oziroma drugo naročene vagon.

b) Na stranskih progah le z enim to-

vornim vlakom dnevno v obeh smereh naj izteče nakladni rok in razkladni rok tudi po izteku 6 urnega roka šele 2 uri pred odhodom tovornega vlaka, ki more pošiljko odvesti.

c) Za prvih 24 ur po izteku nakladnega roka naj se računa normalna stojnina in šele po tem času naj se plača povišana stojnina.

d) Pri vseh carinskih pošiljkah je dovoljena reekspedicija. Za že ocarinjene pošiljke naj se dovoli enkratna reekspedicija. Direkcije državnih železnic naj se pooblastijo, da imajo v utemeljenih primerih dovoliti enkratno reekspedicijo, tudi za ne-carinske pošiljke. To naj velja zlasti za industrijska podjetja pri prehodu iz enega obrata v drugi obrat istega podjetja. Pa tudi sicer naj Direkcije v važnih, utemeljenih primerih in v konkretnih slučajih dovolijo enkratno reekspedicijo.

3. Zvišanje blagovnih tarif, ki je stopilo v veljavo dne 15. septembra 1923 je izdelano tako površno in nestrokovno, in je tako kvarno interesom važnih gospodarskih faktorjev, da moramo z vsem povdankom zahtevati temeljito revizijo blagovnih tarif in zlasti revizijo klasifikacije vseh predmetov. Zahtevamo, da se vpoštevajo obstoječe razmere v produkciji in v trgovskem prometu in da se spravijo tarife postavke posameznih razredov medsebojno v pravilno razmerje. Zahtevamo, da se skliče tarfni odbor, ki naj prouči predlagane tarife in naj nudi Ministarstvu Saobračaja podporo pri določitvi zdravih smernih tarifnih politike.

4. Zahtevamo, da se naj čim prej ustanovi v Ljubljani državna železniška direkcija, ki naj upravlja vse železniško omrežje v Sloveniji s programa Zidani most — Zagreb in Bujarci — Karlovac. V tem cilju naj se nemudoma prouči, da-li se ne morejo vse proge državnih železnic v Sloveniji takoj podrediti državni upravi južne železnice v Ljubljani, pri čemer naj se pritegne še proga Bujarci — Karlovac.

II. Resolucija k referatu socijalna zakonodaja in socijalno zavarovanje.

1. Opozarjamo kraljevo vladu, da novi zakon socijalno političnega značaja, tako Zakon o zaščiti delavcev, Zakon o inšpekciji dela in Zakon o zavarovanju delavcev, ki so bili koncipirani v Ministrstvu za socijalno politiko po kompilaciji najradikalnejših vzorcev, predlaganih v izrazito in-industrijskih državah, in to enostransko po zaslišanju gospodarskih korporacij in celo brez sporazuma s pristojnimi ministrskimi resorti t. j. Ministrstvom trgovine in industrije in Ministrstvom za šume in rudo, ne odgovarjajo našim socijalnim in ekonomskim prilikam ter težko obremenjujejo celokupno našo narodno gospodarstvo. Zahtevamo, da se brez odloga pristopi k reviziji teh zakonov, in to sporazumno z Ministrstvom trgovine in industrije ter ob sodelovanju gospodarskih korporacij.

2. Zahtevamo zlasti izpremembo določil zakona o zaščiti delavcev v delovnem času v industrijskih podjetjih.

Zahtevamo, da se določi 8-urni delovni čas le za one industrijske obrate, kjer to zahteva značaj obrata z ozirom na težke delovne pogoje, dočim naj velja za ostale obrate 9-urni delovnik, izjemši sezonska podjetja v kojih je delovni čas že po sedanjem zakonu in po značaju posla neomejen.

Zahtevamo, da se dopusti primerno podaljšanje delovnega časa v sporazumu z delavstvom, pri čemer mora biti merodajna navadna večina delavstva dotičnega obrata.

Odločno protestiramo proti sedanjim omejitvi svobodnega dela.

3. Resno in nujno opozarjamo Ministrstvo socijalne politike, da so bremena koja nosi industrija iz naslova socijalnega zavarovanja dejansko neznosna ter zahtevamo, da se ta bremena ublažijo. Zahtevamo primerno znižanje prispevne tarife za bolniško in nezgodno zavarovanje. Tako znižanje naj se omogoči z zmanjšanjem upravnih stroškov zavarovalnih zavodov ter z uzakonjenjem določil, ki znižajo previsoke po-

rodniške dajatve ter ukinejo kvarna določila § 1154 b avstr. o. d. z.

Zahtevamo, da se tako zlasti prispevek za bolniško zavarovanje zniža s 1. januarjem 1924 na 4%.

4. Zahtevamo, da se preuredi pokojninsko zavarovanje nameščenecv, da se k temu zavarovanju pridruži bolniško in nezgodno zavarovanje nameščenecv, ki naj se izločijo iz splošnega zavarovanja delavcev.

5. Zahtevamo, da se iz Delavske zbornice izločijo nameščenci in duševni delavci sploh in da se za te ustvari posebno avtonomno zastopstvo.

III. Resolucija glede pogojev za državne dobave.

1. Ministrstvo vojne in mornarice, Ekonomsko odeljenje, je pod pov. E Broj 1415 od 25. septembra 1923 v Službenih novinah br. 224 od 1. oktobra 1923 razpisalo ofertalne licitacije za velike vojne nabavke. Plačilni pogoji za te državne dobave onemogočajo resnim domačim ofertantom udeležbo na licitaciji in izključujejo domače producete. Ti plačilni pogoji pa so v direktnem nasprotju k veljavnim zakonitim določilom in posebej k členu 40 zakona o proračunskih dvanajstlinah za mesec julij, avgust, september 1923. Odločno protestujemo proti postopanju Ministrstva V. in M., ki je protivno zakonitim določilom in ki oškoduje naše narodno gospodarstvo, ki oškoduje državo.

2. Zahtevamo, da se v zakonu že načelno določeno prvenstvo domačih ponudnikov in zlasti domačih producentov s konkretnimi določili tako zajamči, da se bo načelo zakona dejanski izvrševalo. Naprošamo kraljevo vladu ter zakonodajne činitele, da poskrbijo za uzakonjenje potrebnih določil.

3. Zahtevamo, da se predmete ofertalne licitacije obnovijo po pogojih, ki so v skladu z zakonitim določilom in ki omogočijo udeležbo domačih producentov.

INDUSTRIJA.

× Tovarna avionov. Naša država je prejela iz Nemčije na račun reparacij večjo količino materiala za zgradbo in opremo tovarne avionov. To tovarno bodo zgradili v Rajlovcu v Bosni.

TRGOVINA.

× Uvoz finih vin v našo državo. Laniško leto je bilo uvoženega v našo državo 10.000 hl finih vin (malaga, šampanjec itd.). Od tega uvoza odpade na Madžarsko 5500 hl. Vseh teh 10.000 hl pa bi lahko in bi moralo odpasti!

DENARSTVO.

× O industrijskih kreditih in o eventualni izpremembi dosedanje finančne politike Narodne banke bo sklepal njen upravni odbor na seji 6. novembra. Narodna banka je pozvala vse zbornice, da ji predložijo vse šino obrestne mere, ki je v dotični pokrajini v običaju.

PROMET.

× Direktna telegrafska zveza Beograd—Pariz. Pred kratkim je bila otvorjena direktna telegrafska zveza Beograd—Pariz. Uporabljajo se Bodovi aparati. Kasneje se bo uvedla direktna zveza Beograd—Turije—Pariz.

Glavni urednik: Ivan Podržaj.
Odgovorni urednik: Miha Gaberšek.
Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

Trboveljski premog in drva
ima stalno v zalogi vsako množino
Družba „ILIRIJA“, Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. Tel. št. 220.



Slovenski lekarniški gremij v Ljubljani naznanja vsem svojim članom tužno vest, da je njega II. načelnik in blagajnik, gospod

Ph. Mr. Vinko Prochazka

lekarnar v Ljubljani

dne 29. oktobra t. l. po kratkem trpljenju preminul.
Pokojnikov pogreb se vrši dne 31. oktobra t. l. ob 4. uri popoldne iz mrtvašnice v državni bolnici na pokopališče k Sv. Križu. Blagumu tovarišu bodi ohranjen časten spomin!
Ljubljana, dne 30. oktobra 1923.

Za Slovenski lekarniški gremij v Ljubljani:
Ph. Mr. Rihard Sušnik
t. j. I. načelnik.

SPLOŠNA KNJIŽNICA

Št. 1. I. Albreht: RANJENA GRUDA.
„ 2. R. Murnik: NA BLEDU.
„ 3. I. Rozman: TESTAMENT.
„ 4. C. Golar: POLETNO KLASJE.
„ 5. F. Milčinski: FRIDOLIN ŽOLNA.

ZVEZNA KNJIGARNA
LJUBLJANA, Marilj trg 8 in po vseh knjigarnah.

„Pri nizki ceni.“

Ign. Žargi, Ljubljana
Sv. Petra cesta 3

nudi cenj. odjemalcem veliko izbiro potrebščin za krojače in šivilje, krasno izbiro volnenih površnih jopic, jumperjev, ovčjak, rokavic, nogavic t. d., moškega, damskega in otročjega perila, pletenih svilenih samozaveznih po priznani najnižjih cenah.

Na debelo! Na drobno!

Čisto zastoni

ne — ampak po izredno nizkih cenah dobite

vse vrste sukna, hlačevin, žameta, barhenta, flanele, klota, platna, trikotaže, jopic, pletov, ogrinjalk, nogavic, prvovrstnih nahrbtnikov v vseh velikostih (domač izdelek) in najrazličnejše drugo blago v novootvorjeni trgovini

„DANICA“

Majzelj & Rajšelj

Ljubljana, Turjaški trg št. 1 (bivša „Preskrbovalnica“).

Samo dobro, solidno blago. — Postrežba točna.

Cene konkurenčne.

Istotam se otvori v kratkem oddelek za usnje vseh vrst. — Vsak si naj ogleda. Nikdo ni prisiljen kupiti.

NA DROBNO. NA DEBELO.

Toploška

tovarna pločevinastih skatej

J. Pleško
Ljubljana

Karlovska cesta št. 2

Konzervna tovarna „GLOBUS“

NA VRHNIKI

kupuje po najugodnejših cenah

divje zajce in srne.

Sprejema jih v Ljubljani v svojem paviljonu na Vodnikovem trgu.

MALI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 25 para. z davščino vred.

Posojilo Din 25-30.000

iščem. Kot garancijo dajem eno drevesnico in še posebej poročilo. Plačam 10% obresti. Ponudbe prosim na upravnistvo tega lista pod: Varno posojilo.

Blazine, žima

morska trava. Peter Kobal — Kranj, Glavni trg, tovarnica vseh vrst blazin, žime in morske trave, modroce na peresih. — Specijalna trdka za izdelovanje klubgarnitur. — Najnižje cene! — Najsolidnejši izdelki! Zahtevajte oferte in cenike!

Državni uslužbenec

vdovec, se želi poročiti z gospodično ali vdovo brez otrok 40—50 let staro, katera ima nekaj premoženja. Ponudbe pod „Hitro“ na upravo lista.

Dvondastropen hotel

v najlepšem letoviškem kraju ob železnici z 30 kompletno mobiliranimi sobami z 42 posteljami, ves restavracijski in kuhinjski mobilar, proda za Din 1.200.000.—. Realiteta pisarna, Ljubljana, Poljanska c. 12.

Krasno posestvo

ob železnici na Dolenjskem z dvondastropno hišo, njivami, travniki in circa 15 orolov prvovrstnega sečnega gozda naprodaj za Din 875.000.— v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Dve novi enonadstropni hiši

s trgovino z mešanim blagom, katera se lahko prevzame, z vrhom in gozdom naprodaj za 750.000.— kron. Pojanila v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Vilo na Bledu

s štirimi sobami, pritlikinami in 3000 m² naravnega parka proda za Din 150.000.— Realitetna pisarna, Ljubljana, Poljanska cesta 12.

Kovačijo

z orodjem, in stanovanje se išče. Naslov v upravi lista.

Kurjač

iskkušen, več centralne kurjave, pri lokomobilah, tovarniške kurjave itd. išče primerne službe. Naslov v upravi lista.

Brivski pomočnik

išče primerne službe v Ljubljani ali izven. Naslov v upravi lista.

Spalnice

4 politirane hrastove in 1 jesonova se prodajo po ugodni ceni. Alojz Andlovic, Sodarska ulica št. 2 (nad Florjansko cerkvijo).

Mlekarna Kos

v Mariboru, Jenkova ul. 6, priporoča dnevno sveže dobro mleko 14 — K liter. Stalnim odjemalcem celoletna dobava zagotovljena.

Kupim

več vagonov zdravega, lepega in čistega korenja, belega, rumenega in rdečega. Tudi nekaj vagonov lepih, letošnjih orehov. Ponudbe s ceno, franko postaja na upravo lista pod »Korenje, orehi«.

Strežnik,

priden, vesten, zanesljiv in zmeren se sprejme s 1. novembrom t. l. v zdravilišču Golnik. Pismene ponudbe s priloženo fotografijo in upravitelstvu drž. zdravilišča Golnik, p. Tržič.

Specijalna mehanična

delavnica za popravo pisalnih in računskih strojev. L. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/l.

Več kanarčkov

dobrih pevcev, par 150 Din, se proda v Florjanski ulici št. 13, I. nadstropje. levo. Vprašati: Lapajne — Žuraj.

Priporočila se

konfekcija, krojačnica za dame in gospode po meri, po najmodernejših žurnalih, Brata Brunskele, Ljubljana, Židovska ulica 5.

Posestvo 66 orolov, 36 orolov gozda živina in letnina K 1.200.000.—

Graščinci slična vila z 3 orale parka in prostim stanovanjem v MARIBORU K 3.000.000.—

Posestva od 3 do 175 orolov, kakor graščinska posestva.

Gostilna z ali brez posestva, mesarija, stanovanjske hiše, vile, trgovine.

Zaga z posestvom lesni kraj proda pisarna Zagorski, Maribo Barvarska ul. 3.

Gostilna

dobro idoča, s stanovanjem, cena 350.000 K se proda. Kupec se lahko naseli takoj. Pojanila daje Pleško, Zagreb, Maruličeva ulica 5.

Enonadstropna hiša

z vrhom v Spodnji Šiški, posebno ugodna lega za otvoritev trgovine, s takoj prostim stanovanjem naprodaj za 300.000 Din v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska cesta 12.